

بازنگری در طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی: ضرورت‌ها و راهکارها (مطالعه‌ی موردی: صنایع نساجی، پوشاک و چرم)

عبدالحسین صادقی*، محمدحسین سلیمی نمین، علی اصغر اصغریان جدی

دانشگاه صنعتی امیرکبیر

چکیده. اقدامات مختلف در مورد فعالیت‌های اقتصادی جامعه، و از آن جمله، گردآوری داده‌ها و ایجاد پایگاه‌های داده‌ای، نیازمند طبقه‌بندی این فعالیت‌ها است. چنین اقدامی در سطح دنیا منجر به تدوین «طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی» (ISIC) شده است. در کشور ما نیز فعالیت‌های آمارگیری و تهیه‌ی گزارش‌های آماری ملی بر اساس همین طبقه‌بندی انجام می‌شود. با توجه به نیازمندی‌های اطلاعاتی داخلی، نظام موجود بررسی و نقاط ضعف و نارسایی‌هایی در آن مشاهده گردید. سپس بر اساس نیازها و با توجه به ضرورت دیدگاه تخصصی در طبقه‌بندی هر بخش از فعالیت‌های اقتصادی و با بررسی تجربیات سایر کشورها، نظامی برای تجدید نظر و بهینه‌سازی وضعیت موجود پیشنهاد شده است. این پیشنهاد در مورد صنایع نساجی، پوشاک و چرم اجرا گردیده و طبقه‌بندی مناسبی بر اساس اصول مطرح‌شده در نظام پیشنهادی، تدوین شده است.

۱- مقدمه

موضوع طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی از زوایای گوناگونی مورد توجه است. ایجاد

واژگان کلیدی: آمار؛ طبقه‌بندی صنعتی؛ نساجی؛ پوشاک؛ طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی.

* نویسنده‌ی عهده‌دار مکاتبات

زمینه‌ای برای گردآوری و ثبت داده‌ها و اطلاعات اقتصادی، به‌ویژه مقایسه‌پذیر و سازگار ساختن داده‌های کشورهای مختلف، یکی از مهم‌ترین انگیزه‌های توجه به این موضوع بوده است.

از طرف دیگر، طبقه‌بندی این فعالیت‌ها به‌عنوان پایه‌ای برای گردآوری داده‌ها، زمینه‌ی اجرای تحلیل‌های مختلف را فراهم می‌سازد؛ به‌گونه‌ای که طبقه‌بندی گسترده با تعداد فراوان زیرطبقه‌ها می‌تواند موجب گردآوری داده‌های تفصیلی‌تر و زمینه‌سازی برای نتیجه‌گیری دقیق‌تر در مورد زیرطبقه‌های کوچک‌تری از فعالیت‌های اقتصادی شود. به‌علاوه، فراهم آوردن داده‌هایی با این حجم و با چنین ریزبینی‌ای موجب گسترش وظایف مربوط به گردآوری داده‌ها و افزایش شدید هزینه‌های آن می‌شود. بهینه‌سازی این دو عامل مهم در کنار سایر عوامل مؤثر، باید تعداد طبقات و میزان ورود به جزئیات را تعیین کند.

هدف این مقاله، بررسی انتقادی شیوه‌ی متداول طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی در کشور ما و جهان، و ارائه‌ی پیشنهادی برای بهبود آن است. در این نوشتار، فقط طبقات مربوط به صنعت نساجی، محور بررسی قرار گرفته است.

۲- طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی

نظام طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی در کشور ما، منطبق بر «طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی» (ISIC) [۴] است. بنا بر این، همه‌ی فعالیت‌های آماری مرکز آمار ایران و همه‌ی گزارش‌های آماری رسمی کشور بر این اساس تهیه و تنظیم می‌شوند. برای آشنایی با نظام موجود، توضیحاتی در زیر می‌آید.

اولین نسخه‌ی «طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی» در سال ۱۹۴۸ تصویب شد. در این مورد، در ۲۷ اوت ۱۹۴۸ اعلامیه‌ای در کمیسیون اقتصادی-اجتماعی سازمان ملل متحد به تصویب رسید، که بخشی از آن به‌شرح زیر بود [۴]:

«بر اساس توصیه‌های کمیسیون آمار مبنی بر ضرورت مقایسه‌پذیری آمارهای اقتصادی، و بر اساس "طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های

جدول ۱- قسمت‌های اصلی طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی ISIC (ویرایش ۳/۱)

تعداد بخش	عنوان	کد
۲	کشاورزی، شکار و جنگل‌داری	A
۱	ماهی‌گیری	B
۵	معدن	C
۲۳	ساخت و تولید	D
۲	تأمین برق، گاز و آب	E
۱	ساختمان	F
۳	عمده‌فروشی و خرده‌فروشی؛ تعمیر موتور اتومبیل، موتورسیکلت و کالاهای شخصی و خانگی	G
۱	هتل‌ها و رستوران‌ها	H
۵	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	I
۳	واسطه‌گری مالی	J
۵	مستغلات، اجاره و فعالیت‌های کار و کسب	K
۱	دفاع و اداره‌ی عمومی؛ بیمه‌های اجتماعی اجباری	L
۱	آموزش	M
۱	بهداشت و مددکاری عمومی	N
۴	سایر خدمات اجتماعی، عمومی و شخصی	O
۳	فعالیت‌های خانوارهای خصوصی به‌عنوان کارفرما، فعالیت‌های تولیدی غیر متمایز خانوارهای خصوصی	P
۱	سازمان‌ها و گروه‌های برون‌مرزی	Q
۶۲	تعداد کل	۱۷

اقتصادی“ که توسط کمیسیون آمار، به‌توصیه و با همکاری کشورهای عضو تدوین شده است، توصیه می‌شود که کلیه‌ی کشورهای عضو، طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی را به‌صورت:

آ) تصویب این نظام به‌عنوان یک استاندارد طبقه‌بندی ملی، یا
ب) تنظیم مجدد داده‌های آماری خود بر اساس این نظام، به‌منظور
مقایسه‌پذیری بین‌المللی

به کار گیرند. «

بر این اساس، بسیاری از کشورها برای طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی خود از این طبقه‌بندی اقتباس کرده و البته گاهی آن را با توجه به شرایط خاص خود توسعه داده‌اند. کلیه‌ی سازمان‌های بین‌المللی وابسته به سازمان ملل متحد، مانند سازمان بین‌المللی کار (ILO)، سازمان خواربار و کشاورزی ملل متحد (FAO)، سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (UNESCO)، و سازمان توسعه‌ی صنعتی ملل متحد (UNIDO) در انتشارات و تحلیل‌های آماری خود این طبقه‌بندی را مورد استفاده قرار می‌دهند [۴]. این طبقه‌بندی، بر اساس نیازهای احساس‌شده و تغییرات حاصل‌شده در بخش‌های فعال اقتصادی، تا کنون چند بار در سال‌های ۱۹۵۶، ۱۹۶۵ و ۱۹۷۹ مورد بازنگری قرار گرفته و اصلاح شده است. با این حال، در این بازنگری‌ها تلاش شده است که ساختار اصلی آن ثابت بماند و ویرایش‌های مختلف با هم قابل مقایسه باشند. در آخرین تجدید نظر، همه‌ی فعالیت‌های اقتصادی به ۱۷ قسمت (section) به شرح جدول ۱ تقسیم شده‌اند. سپس هر کدام از این قسمت‌ها به چند بخش تقسیم می‌شوند. در نتیجه، همه‌ی فعالیت‌های اقتصادی به ۶۲ بخش تقسیم شده‌اند.

۳- نگاهی انتقادی به طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی

طبقه‌بندی فعالیت‌ها بدون اطلاع تخصصی از ماهیت آن‌ها امکان‌پذیر نیست. از این رو نگاه نقادانه به طبقه‌بندی موجود نیز صرفاً از دیدگاه تخصصی صورت گرفته و کلیه‌ی بررسی‌ها در این مقاله (چه در بخش نقادی، و چه در بخش ارائه‌ی راهکارها) به طبقات مربوط به صنایع نساجی، پوشاک و چرم محدود شده است. داده‌های مربوط به فعالیت‌های کارگاه‌های صنعتی کشور، هم‌اکنون به صورت «دوره‌ای» توسط مرکز آمار ایران به‌روش سرشماری و در دامنه‌های مستقل کارگاه‌های دارای ۱ تا ۹ نفر کارکن، کارگاه‌های دارای ۱۰ تا ۴۹ نفر کارکن، و کارگاه‌های دارای ۵۰ نفر کارکن یا بیش‌تر تهیه می‌شوند. این داده‌های آماری در فواصل زمانی بین دو سرشماری، با استفاده از نمونه‌گیری، به‌نگام می‌شوند. با مراجعه به پایگاه این داده‌ها، حجم انبوه داده‌ها به‌وضوح ملاحظه می‌شود، که حاکی از تلاش‌ها و زحمات فراوان برای تهیه‌ی آن‌ها است.

جدول ۲- جزئیات طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در طبقه‌بندی استاندارد فعالیت‌های اقتصادی ایران [۱]، [۲]

عنوان	طبقه	گروه	بخش	قسمت
ساخت و تولید (manufacturing)				D
تولید منسوجات			۱۷	
ریسندگی، بافندگی و تکمیل منسوجات		۱۷۱		
آماده‌سازی و ریسندگی الیاف منسوج - بافت منسوجات	۱۷۱۱			
تکمیل منسوجات	۱۷۱۲			
تولید سایر منسوجات		۱۷۲		
تولید کالاهای نساجی ساخته‌شده به‌استثنای پوشاک	۱۷۲۱			
تولید طناب و ریسمان و نخ قند و توری	۱۷۲۳			
تولید قالی و قالیچه‌ی دستباف	۱۷۲۴			
تولید گلیم و زیلو و جاجیم دستباف	۱۷۲۵			
تولید فرش ماشینی و موکت	۱۷۲۶			
تولید سایر منسوجات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱۷۲۹			
تولید انواع پارچه و کالاهای کشیاف و قلاب‌باف		۱۷۳		
کشیافی و تریکوبافی و قلاب‌بافی	۱۷۳۱			
جوراب‌بافی	۱۷۳۲			
تولید پوشاک - عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار			۱۸	
تولید پوشاک به‌استثنای پوشاک از پوست خردار		۱۸۱		
تولید پوشاک به‌استثنای پوشاک از پوست خردار	۱۸۱۰			
عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار و کالاهای ساخته‌شده از آن		۱۸۲		
عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار و کالاهای ساخته‌شده از آن	۱۸۲۰			
دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف و چمدان و زین و یراق و تولید کفش			۱۹	
دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف و چمدان و زین و یراق		۱۹۱		
دباغی و تکمیل چرم	۱۹۱۱			
تولید کیف و چمدان و محصولات مشابه و زین و یراق	۱۹۱۲			
تولید کفش		۱۹۲		
تولید کفش	۱۹۲۰			

در طبقه‌بندی فعلی، داده‌های مرکز آمار ایران، و - به‌پیروی از طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی - فعالیت‌های مرتبط با صنعت نساجی، در سه بخش با کدهای ۱۷، ۱۸ و ۱۹، و در سطح کدهای سه‌رقمی (گروه‌ها) به ۷ گروه، و در

سطح کدهای چهار رقمی (طبقه‌ها) به ۱۲ طبقه تقسیم می‌شوند. جدول ۲ جزئیات این طبقه‌بندی را در مورد صنایع نساجی، پوشاک و چرم نشان می‌دهد. تفاوت‌های این طبقه‌بندی با طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی عبارت‌اند از:

- کد ۱۷۲۲ با عنوان «کفپوش‌ها و فرش» در ISIC (نسخه‌ی ۳/۱) در این طبقه‌بندی به سه طبقه‌ی ۱۷۲۴، ۱۷۲۵ و ۱۷۲۶ تفکیک شده است.
- کد ۱۳۷۰ با عنوان «تولید انواع پارچه و کالاهای کشیاف و قلاب‌باف» در طبقه‌بندی ISIC نیز به دو طبقه‌ی ۱۷۳۱ و ۱۷۳۲ تفکیک شده است.

بدیهی است که چنین طبقه‌بندی کلی‌ای نمی‌تواند اطلاعات مورد نیاز کاربران اطلاعات و تصمیم‌گیرندگان مختلف را فراهم کند؛ زیرا بخش‌های مهم و قابل توجهی از فعالیت‌های اقتصادی و صنعتی، در بخش‌هایی کلی با هم گرد آمده‌اند. به‌عنوان مثال، اگر قرار باشد دو صنعت مهم ریسندگی پنبه‌ای و ریسندگی فاستونی به‌عنوان دو بخش مهم تبدیلی محصولات کشاورزی (پنبه) و دامی (پشم) مورد ارزیابی قرار گیرند، زحمات مرکز آمار ایران متأسفانه بی‌نتیجه خواهد ماند؛ زیرا کلیه‌ی داده‌های این دو بخش به‌همراه سایر سامانه‌های ریسندگی (مانند کنف، جوت و ابریشم) در یک طبقه با کد ۱۷۱۱ قرار گرفته‌اند؛ آن هم نه به‌تنهایی، بلکه همراه با عملیات بافت آن‌ها. مثال دیگر این که کلیه‌ی اطلاعات مربوط به انواع مختلف و متنوع پوشاک (رو، زیر، مردانه، زنانه، تار و پودی، تریکو، ...) در یک طبقه با کد ۱۸۱۰ و تحت عنوان «تولید پوشاک به‌استثنای پوشاک از پوست خزدار» قرار گرفته است.

در جدول ۳، سهم هر کدام از طبقات فعالیت‌های مورد بحث در چهار گروه از داده‌های مرکز آمار ایران در گزارش نتایج آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش‌تر (۱۳۸۱) به‌عنوان مثال ارائه شده است.

چنان‌که در این جدول ملاحظه می‌شود، گروه آماده‌سازی و ریسندگی الیاف منسوج، بخش اعظم داده‌ها را در خود جای می‌دهد. به‌عنوان مثال، ۳۸ درصد از تعداد کارگاه‌های صنعتی، مربوط به این گروه است و ۶۲ درصد از داده‌ها، ۶۴ درصد از ستانده‌ها و ۶۷ درصد از ارزش افزوده‌ی صنعت در این گروه طبقه‌بندی می‌شود.

جدول ۳- سهم هر کدام از زیربخش‌های صنعت نساجی، پوشاک و چرم در چهار شاخص اقتصادی محاسبه‌شده از نتایج آمارگیری مرکز آمار ایران (به درصد) [۳]

فعالیت	تعداد کارگاه	داده‌های فعالیت صنعتی	ستانده‌های فعالیت صنعتی	ارزش افزوده فعالیت صنعتی
تولید منسوجات	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
ریسندگی، بافندگی و تکمیل منسوجات	۴۴/۵	۶۴/۸	۶۶/۸	۷۰/۲
آماده‌سازی و ریسندگی الیاف منسوج	۳۸	۶۲/۱	۶۴	۶۷/۳
تکمیل منسوجات	۶/۵	۲/۷	۲/۸	۲/۹
تولید سایر منسوجات	۵۰	۳۳/۷	۳۱/۶	۲۸/۱
تولید کالاهای نساجی ساخته‌شده به‌استثنای پوشاک	۵	۵/۶	۵/۳	۴/۸
تولید طناب و ریسمان و ...	۰/۵	۰/۴	۰/۴	۰/۳
تولید قالی و قالیچه‌ی دستباف	۱۴/۴	۰/۵	۰/۸	۱/۴
تولید گلیم و زیلو و جاجیم دستباف	۰/۲	۰/۱	۰/۱	۰
تولید فرش ماشینی و موکت	۲۸/۲	۲۶/۲	۲۴/۲	۲۰/۹
تولید سایر منسوجات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۱/۷	۰/۹	۰/۸	۰/۷
تولید انواع پارچه و کالاهای کشپاف و ...	۵/۳	۱/۵	۱/۶	۱/۷
کشپافی و تریکوبافی و قلاب‌بافی	۳/۷	۱/۲	۱/۲	۱/۲
جوراب‌بافی	۱/۶	۰/۳	۰/۴	۰/۵
تولید پوشاک - عمل آوردن و رنگ کردن	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
تولید پوشاک به‌استثنای پوشاک از پوست خردار	۹۹/۵	۹۸/۱	۹۸/۷	۹۹/۵
تولید پوشاک به‌استثنای پوشاک از پوست خردار	۹۹/۵	۹۸/۱	۹۸/۷	۹۹/۵
عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار و ...	۰/۵	۱/۹	۱/۳	۰/۵
عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار و ...	۰/۵	۱/۹	۱/۳	۰/۵
دباغی و عمل آوردن چرم و ...	۱۰۰	۱۰۰	۹۹/۹	۱۰۰
دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف و ...	۳۲	۴۷/۳	۴۵/۸	۴۳/۳
دباغی و تکمیل چرم	۲۶/۷	۴۳	۴۲	۴۰/۳
تولید کیف و چمدان و محصولات مشابه و ...	۵/۳	۴/۳	۳/۸	۳
تولید کفش	۶۸	۵۲/۷	۵۴/۱	۵۶/۷
تولید کفش	۶۸	۵۲/۷	۵۴/۱	۵۶/۷

این ارقام که به‌عنوان مثال ارائه شده و در مورد سایر داده‌ها نیز قابل مشاهده است، حکایت از آن دارد که زیربخش‌های مهمی از صنعت نساجی در کشور ما، در یک طبقه قرار داده شده‌اند؛ در نتیجه، خواص و نتایج مورد انتظار از طبقه‌بندی عملاً حاصل نشده است.

۴- طبقه‌بندی استاندارد رشته‌فعالیت‌های اقتصادی در سایر کشورها

در این بخش به‌عنوان اطلاع و الگویی برای بهره‌گیری از تجربیات سایر کشورها، نمونه‌هایی از طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی در برخی از آن‌ها ارائه می‌شود.

۱-۴- طبقه‌بندی استاندارد رشته‌فعالیت‌های اقتصادی انگلستان (۲۰۰۳)

انگلستان نیز از نظام طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی مشابه ISIC استفاده می‌کند. استاندارد طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی انگلستان (SIC) [۵] برای اولین بار در سال ۱۹۴۸ تدوین و در سال‌های ۱۹۵۸، ۱۹۶۸، ۱۹۸۰، ۱۹۹۲ و ۱۹۹۷ بازنگری شده است. انگلستان نیز از همان اصول اساسی نظام بین‌المللی تبعیت کرده است. ادعا می‌شود که آمارگران انگلیسی در فرمول‌بندی اولین ISIC، سهم مهمی را ایفا کرده‌اند. در طبقه‌بندی مورد قبول انگلستان، علاوه بر چهار سطح اصلی موجود در ISIC، دو سطح اضافه نیز مشاهده می‌شود. طبقات اصلی این نظام عبارت‌اند از: قسمت (section)، زیرقسمت (subsection)، بخش (division)، گروه (group)، طبقه (class)، زیرطبقه (subclass).

اضافه شدن «زیرقسمت» به سطوح طبقه‌بندی این استاندارد موجب شده است که مجموعه‌ی «منسوجات و محصولات نساجی» در یک زیرقسمت (DB) و «چرم و محصولات چرمی» نیز در یک زیرقسمت مستقل (DC) طبقه‌بندی شود. اما تأثیر این تغییر، به‌اندازه‌ی تأثیر تعریف «زیرطبقه‌ها» نبوده است. با تعریف زیرطبقه‌ها، انگلستان توانسته است ویژگی‌های تخصصی بیش‌تری را در طبقه‌بندی فعالیت‌ها ملحوظ کند. به‌عنوان مثال، در کد ۱۷/۵۱ با استفاده از زیرطبقه‌های ۱/ و ۲/ قالی و قالیچه‌های

جدول ۴- مقایسه‌ی عناوین گروه‌های بخش ۱۷ در دو نظام طبقه‌بندی بین‌المللی و انگلستان

نظام انگلستان	نظام بین‌المللی
کد عنوان	کد عنوان
۱۷/۱ آماده‌سای و ریسندگی الیاف نساجی	۱۷۱ ریسندگی، بافندگی و تکمیل منسوجات
۱۷/۲ بافندگی منسوجات	۱۷۲ تولید سایر منسوجات
۱۷/۳ تکمیل منسوجات	۱۷۳ تولید انواع پارچه و کالاهای کشیاف و قلاب‌باف
۱۷/۴ ساخت کالاهای آماده‌ی نساجی- به‌استثنای لباس	
۱۷/۵ تولید سایر منسوجات	
۱۷/۶ تولید پارچه‌های نیتینگ و قلاب‌بافی	
۱۷/۷ ساخت کالاهای نیتینگ و قلاب‌بافی	

جدول ۵- جزئیات طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در SIC انگلستان (سال ۲۰۰۳)

شرح	گروه
بخش ساخت و تولید	قسمت D
تولید منسوجات و محصولات نساجی	زیرقسمت DB
تولید منسوجات	بخش ۱۷
آماده‌سازی و ریسندگی الیاف	۱۷/۱
بافندگی	۱۷/۲
تکمیل منسوجات	۱۷/۳
تولید منسوجات آماده (به‌جز پوشاک)	۱۷/۴
تولید سایر منسوجات	۱۷/۵
تولید پارچه‌های نیتینگ و قلاب‌بافی	۱۷/۶
تولید کالاهای نیتینگ و قلاب‌بافی	۱۷/۷
تولید پوشاک، رنگرزی و تکمیل خز	بخش ۱۸
تولید البسه‌ی چرمی	۱۸/۱
تولید سایر پوشاک و ملحقات آن	۱۸/۲
رنگرزی و تکمیل خز؛ تولید کالاهای از خز	۱۸/۳
تولید چرم و محصولات چرمی	زیرقسمت DC
دباغی و تکمیل چرم؛ ساخت چمدان، کیف، سراجی، بند و تسمه، کفش	بخش ۱۹
دباغی و تکمیل چرم	۱۹/۱
ساخت چمدان، کیف، سراجی، بند و تسمه	۱۹/۲
تولید کفش	۱۹/۳

بافته شده را از نوع تافتینگ جدا کرده، یا در کدهای مختلف مربوط به پوشاک، پوشاک مردانه از انواع زنانه و غیره تفکیک شده است.

نکته‌ی بسیار مهم دیگر این است که با وجود مشابهت دو نظام طبقه‌بندی بین‌المللی و انگلیسی از لحاظ تعداد و سطوح طبقات، عناوین طبقات مختلف در این دو نظام، یکسان نیست. به عنوان مثال، گروه‌های مختلف بخش ۱۷، در دو نظام بین‌المللی و انگلیسی، در جدول ۴ ارائه شده‌اند.

جدول ۵ نیز جزئیات طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در طبقه‌بندی استاندارد همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی انگلستان را نشان می‌دهد.

۲-۴- نظام طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی آمریکای شمالی (NAICS)

طبقه‌بندی استاندارد رشته‌فعالیت‌ها در آمریکا به منظور طبقه‌بندی مؤسسات بر اساس فعالیت اصلی آن‌ها و همچنین ترویج سازگاری داده‌های مربوط به وجوه مختلف اقتصاد آمریکا، در دهه‌ی ۱۹۳۰ تدوین شد. دفتر مدیریت و بودجه (OMB) برای آخرین بار در سال ۱۹۸۷، این طبقه‌بندی را روزآمد ساخت. تغییرات سریع دنیای اقتصاد – چه در آمریکا و چه در دنیا – این نظام طبقه‌بندی را در سال‌های اخیر با بحران‌های روزافزون مواجه ساخت. در سال ۱۹۹۲، دفتر مدیریت و بودجه، کمیته‌ی سیاست‌گذاری طبقه‌بندی اقتصادی (ECPC) را بنا نهاد. این کمیته، همراه با اداره‌ی آمار کانادا ساختار موجود چهار رقمی کدها در طبقه‌بندی فعالیت‌ها در آمریکا و کانادا را مورد بازنگری قرار داد. اکنون سه کشور آمریکا، کانادا و مکزیک از طبقه‌بندی مشترکی با عنوان نظام طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی آمریکای شمالی (NAICS) [۶] بهره می‌برند، اگرچه باز هم هر کدام، مواردی مخصوص به خود را نیز ملحوظ داشته‌اند.

ساختار طبقه‌بندی NAICS بر خلاف ساختار چهار سطحی ISIC و ساختار شش سطحی SIC در انگلستان، ساختاری پنج سطحی است، که شامل طبقات زیر می‌شود: بخش‌های رشته‌فعالیت‌ها (industry sectors)، زیربخش‌ها (industry subsectors)، گروه‌ها (industry groups)، رشته‌فعالیت‌ها (industries)، و سرانجام، اختصاصات ملی سه کشور (آمریکا، کانادا و مکزیک).

جدول ۶- بخش‌های اصلی طبقه‌بندی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی در NAICS (سال ۲۰۰۲)

کد	شرح	کد	شرح
۱۱	کشاورزی، جنگل‌داری، ماهی‌گیری و شکار	۵۳	مستغلات، اجاره و اجاره به شرط تملیک (لیزینگ)
۲۱	معدن	۵۴	خدمات تخصصی، علمی و فنی
۲۲	تأسیسات	۵۵	مدیریت شرکت‌ها و بنگاه‌ها
۲۳	ساختمان	۵۶	مدیریت اداری، حمایتی و خدمات توان‌بخشی
۳۱-۳۳	فراوری و ساخت	۶۱	خدمات آموزشی
۴۲	بازرگانی عمده‌فروشی	۶۲	مراقبت‌های بهداشتی و مددکاری اجتماعی
۴۴-۴۵	بازرگانی خرده‌فروشی	۷۱	هنر، تفریحات و بازآفرینی
۴۸-۴۹	حمل و نقل، انبارداری	۷۲	خدمات پذیرایی و غذا
۵۱	اطلاعات	۸۱	سایر خدمات (به‌استثنای اداره‌های دولتی)
۵۲	مالی و بیمه	۹۲	اداره‌های دولتی

جدول ۷- جزئیات طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در NAICS (سال ۲۰۰۲)

بخش	زیربخش	عنوان
۳۱۳		کارخانه‌های تولید منسوجات
	۳۱۳۱	کارخانه‌های الیاف، نخ و رشته‌ها
	۳۱۳۲	کارخانه‌های پارچه‌بافی
	۳۱۳۳	کارخانه‌های تکمیل پارچه و منسوجات و کوتینگ پارچه
۳۱۴		کارخانه‌های تولید محصولات نساجی
	۳۱۴۱	کارخانه‌های تولید اثاثیه نساجی
	۳۱۴۹	سایر کارخانه‌های تولید محصولات نساجی
۳۱۵		کارخانه‌های تولید پوشاک
	۳۱۵۱	کارخانه‌های پوشاک نیتینگ
	۳۱۵۲	کارخانه‌های برش و دوخت پوشاک
	۳۱۵۹	تولید لوازم و سایر انواع پوشاک
۳۱۶		تولید چرم و محصولات وابسته
	۳۱۶۱	دباغی و تکمیل چرم و پوست
	۳۱۶۲	تولید کفش
	۳۱۶۹	سایر محصولات چرمی

جدول ۶، بخش‌های اصلی اقتصادی (سطح دو رقمی) در نظام طبقه‌بندی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی آمریکای شمالی (NAICS) را نشان می‌دهد. در این طبقه‌بندی، صنایع نساجی، پوشاک و چرم، چهار زیربخش صنعتی از بخش ساخت و تولید را با کدهای سه‌رقمی ۳۱۳ (کارخانه‌های تولید منسوجات)، ۳۱۴ (کارخانه‌های تولید محصولات نساجی)، ۳۱۵ (کارخانه‌های تولید پوشاک) و ۳۱۶ (کارخانه‌های تولید چرم و محصولات چرمی) تشکیل می‌دهد. جدول ۷ جزئیات طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در نظام طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی آمریکای شمالی را تا سطح چهار رقمی نشان می‌دهد.

۳-۴- طبقه‌بندی استاندارد رشته‌فعالیت‌های اقتصادی در سایر کشورها

کشورهای دیگر نیز کمابیش ابتکاراتی را در نظام طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی خود به کار بسته‌اند، که در این بخش، مروری گذرا بر برخی از آنها می‌کنیم. کشور جمهوری کره (کره‌ی جنوبی) در طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی خود [۷]، طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی (ISIC) را پذیرفته است، به‌طوری که ساختار طبقه‌بندی فعالیت‌ها در این کشور را همان استاندارد تشکیل می‌دهد؛ اما تغییراتی را نیز در آن اعمال کرده است، از جمله این‌که:

- پست و ارتباطات را از قسمت I جدا و به‌عنوان قسمت مستقل J معرفی کرده است؛
- عنوان قسمت J (که اکنون به K تغییر نام یافته) از « واسطه‌گری مالی » به « مؤسسات مالی و بیمه » اصلاح شده است؛
- « رایانه و فعالیت‌های وابسته » و « تحقیق و توسعه » از قسمت K جدا شده و همراه با « خدمات تخصصی، علمی و فنی » و « خدمات حمایتی کسب و کار »، قسمت جدید « فعالیت‌های کسب و کار » را تشکیل داده‌اند؛ و
- قسمت‌های جدید « فعالیت‌های تفریحی، فرهنگی و ورزشی » و « سایر فعالیت‌های اجتماعی و شخصی » نیز اضافه شده‌اند.

بدین ترتیب، طبقه‌بندی اصلی هفده‌قسمتی ISIC به ۲۰ قسمت افزایش یافته است.

در بخش‌های ۱۷، ۱۸ و ۱۹ که (همچون ISIC) به صنایع نساجی، پوشاک و چرم اختصاص دارند، نیز اصلاحاتی صورت گرفته است، از جمله این که بخش ۱۸ به «تولید پوشاک دوخته‌شده و کالاهای خردار» اختصاص یافته و این فعالیت‌ها از بخش ۱۷ مستثنا شده‌اند. بخش ۱۹ نیز به دباغی و عمل‌آوری چرم و تولید کیف و کفش محدود شده و زین و یراق‌آلات اسب و ... از عنوان آن حذف گردیده است.

طبقه‌بندی استاندارد رشته‌فعالیت‌های اقتصادی استرالیا و نیوزیلند (ANZSIC) [۸] نیز شباهت قابل توجهی با ISIC دارد؛ اما این کشور نیز ISIC را بدون تغییر باقی نگذاشته است، بلکه با ادغام قسمت B در A، و تفکیک قسمت G به دو قسمت F و G، و سایر ادغام‌ها و تفکیک‌ها، به فهرستی هفده‌قسمتی از سطح یک‌رقمی (حروف) دست یافته است. در سطح دو رقمی نیز تغییرات قابل ملاحظه‌ای دیده می‌شود، به طوری که سطح دو رقمی را ۵۳ عنوان تشکیل داده است (در برابر ۶۲ عنوان در ISIC).

در این استاندارد، فعالیت‌های ساخت و تولید در قسمت C، و خود این قسمت در ۹ زیرقسمت طبقه‌بندی شده است. صنایع نساجی، پوشاک، کفش و چرم در زیرقسمت شماره‌ی ۲۲ با ۶ گروه صنعت، طبقه‌بندی شده است. جدول ۸ طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و کفش و چرم را در نظام طبقه‌بندی استرالیا و نیوزیلند نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که این نظام با نظام NAICS آمریکای شمالی در رویکرد تولیدمحوری اشتراک بیش‌تری دارد.

جدول ۸- جزئیات طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک، کفش و چرم در ANZSIC

عنوان	گروه	زیرقسمت	قسمت
ساخت و تولید			C
تولید منسوجات، پوشاک، کفش و چرم		۲۲	
تولید الیاف، نخ و پارچه‌های تار و پودی	۲۲۱		
تولید محصولات نساجی	۲۲۲		
کارخانه‌های نیتینگ	۲۲۳		
تولید پوشاک	۲۲۴		
تولید کفش	۲۲۵		
تولید چرم و محصولات چرمی	۲۲۶		

جدول ۹- جزئیات طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در استاندارد ژاپن

عنوان	گروه اصلی	قسمت / زیرقسمت
ساخت و تولید		F
تولید محصولات کارخانه‌های نساجی، به‌استثنای پوشاک و سایر محصولات آماده‌ی مصرف که از پارچه یا مواد مشابه تولید می‌شوند		۱۱
کارگاه‌های آماده‌سازی ابریشم	۱۱۱	
کارخانه‌های ریسندگی	۱۱۲	
تابندگی و نخ‌های حجیم	۱۱۳	
کارخانه‌های بافت پارچه‌های تار و پودی	۱۱۴	
کارخانه‌های بافت پارچه‌های نیتینگ	۱۱۵	
کارخانه‌های رنگرزی و تکمیل منسوجات	۱۱۶	
تولید طناب و تور	۱۱۷	
تور و سایر کالاهای نساجی	۱۱۸	
سایر محصولات کارخانه‌های نساجی	۱۱۹	
تولید پوشاک و سایر محصولات آماده‌ی مصرف از پارچه یا مواد مشابه		۱۲
پوشاک رو و پیراهن، شامل پارچه‌های bonded و تور، به‌جز پوشاک مدل ژاپنی	۱۲۱	
پوشاک و پیراهن‌های نیتینگ	۱۲۲	
لباس زیر	۱۲۳	
پوشاک مدل ژاپنی و جوراب Tabi	۱۲۴	
سایر پوشاک و لوازم آن‌ها	۱۲۵	
سایر محصولات ساخته‌شده‌ی نساجی	۱۲۹	
دباغی چرم، تولید محصولات چرمی و پوست خز		۲۱
دباغی و تکمیل چرم	۲۱۱	
محصولات مکانیکی چرم، به‌استثنای دستکش	۲۱۲	
ملزومات و لوازم فرعی چکمه و کفش	۲۱۳	
کفش چرمی	۲۱۴	
دستکش چرمی	۲۱۵	
چمدان	۲۱۶	
کیف دستی و قاب‌های کوچک چرمی	۲۱۷	
پوست خز	۲۱۸	
سایر محصولات چرمی	۲۱۹	

طبقه‌بندی استاندارد رشته‌فعالیت‌های اقتصادی ژاپن [۹] نیز در ساختار اصلی، شبیه ISIC است؛ اما با وجود شباهت و نزدیکی، در این استاندارد نیز تفکیک‌ها و ادغام‌ها تعداد قسمت‌های اصلی را به ۱۹ رسانده است. قسمت ساخت و تولید با کد F مشخص شده و خود دارای ۲۴ گروه اصلی است.

در این طبقه‌بندی، صنایع نساجی، پوشاک و چرم، سه گروه اصلی (گروه‌های ۱۱، ۱۲ و ۲۱) را به خود اختصاص داده‌اند، که ۲۴ گروه و سپس ۸۱ رشته فعالیت را شامل می‌شوند. جدول ۹، طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در نظام طبقه‌بندی ژاپن را نشان می‌دهد. ملاحظه می‌شود که این نظام نیز دارای رویکرد تولیدمحور است و حتی در برخی جزئیات، از نظام طبقه‌بندی آمریکای شمالی نیز غنی‌تر به نظر می‌رسد.

۵- نظام پیشنهادی برای طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی کشور

وجود یک نظام مشخص، مدّون، مطالعه‌شده، منطقی و منطبق با نیازها و شرایط هر کشور، یکی از نیازهای زیرساختی است. وجود چنین نظامی می‌تواند اصول اولیه‌ی مورد نیاز بنگاه‌های تهیه و تأمین داده‌ها را فراهم آورد، آن‌ها را در مسیر تهیه‌ی داده‌هایی مفیدتر و کارا تر هدایت کند. مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد که توجه به شرایط و نیازهای کشور، ضرورتی است که سایر کشورها نیز به آن توجه کرده و طبقه‌بندی‌های خاص خود را سازمان داده‌اند.

وجود نظام بین‌المللی ISIC نیز نباید مانعی برای اجرای این مهم تلقی شود؛ زیرا اولاً این کار توسط سایر کشورها - حتی خود طراحان اولیه‌ی ISIC - انجام شده، و ثانیاً می‌توان در طراحی نظام ملی، الزامات آن نظام بین‌المللی را نیز ملحوظ داشت. در این بخش، اصول پیشنهادی برای طراحی نظام طبقه‌بندی ملی، و همچنین پیشنهاد جزئی‌تر و اجرایی‌تری نیز برای بخش صنعت نساجی ارائه شده است.

۵-۱- اصول و مفروضات نظام طبقه‌بندی پیشنهادی

نظامی که در این نوشتار پیشنهاد شده، بر اصول و مبانی زیر بنیان نهاده شده است:

آ) اگرچه ISIC عنوان نظام استاندارد بین‌المللی را به‌همراه دارد، تبعیت محض و بدون هر گونه دستکاری و تغییر در آن، اجباری نیست؛ همچنان‌که در مطالعه‌ی نظام‌های طبقه‌بندی کشورهای مختلف نیز این موضوع کاملاً ملاحظه می‌شود.

ب) با وجود امکان تغییر در نظام طبقه‌بندی ISIC، حفظ اصول و چارچوب اصلی آن و همچنین ارائه‌ی شیوه‌ی تبدیل داده‌های گردآوری شده در کشور، به نظام ISIC و برعکس ضروری است؛ زیرا لازمی حضور در بانک‌های اطلاعاتی دنیا، امکان‌پذیری آن می‌باشد، که سازگاری و مقایسه‌پذیری طبقه‌بندی فعالیت‌ها یکی از مهم‌ترین ارکان آن است. حضور نداشتن در بانک‌های اطلاعاتی دنیا و دور افتادن از نظام‌های متداول بین‌المللی، زیان‌های فراوان عدم دسترسی به داده‌های گردآوری شده در دنیا را به‌همراه دارد، که گاهی خسارات آن قابل توجه است. بنا بر این، تلاش می‌شود این نظام، دست‌کم در سطح دو رقمی، با طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی سازمان ملل متحد (ISIC نسخه‌ی ۳/۱) سازگاری داشته باشد. استاندارد طبقه‌بندی آمریکا نیز این مقدار از هماهنگی را پذیرفته است [۶].

پ) تغییر و تبدیل مبانی نظام‌های اطلاع‌رسانی – که نظام طبقه‌بندی مورد نظر نیز از آن جمله است – اگرچه ممکن است ساده به نظر آید، در واقع با هزینه‌های فراوانی همراه است. از این رو هر گونه تغییر در نظام‌های بنیادین، فقط در صورتی قابل توصیه است که مزیت قابل توجهی را به‌همراه داشته باشد.

ت) این نظام باید بر چارچوب مفهومی تولیدمحور یا عرضه‌محور بنیان نهاده شود؛ بدین معنا که واحدهای تولیدی‌ای که از فرایندهای یکسان یا مشابه بهره می‌برند، در این نظام باید در یک گروه طبقه‌بندی شوند [۶]. در غیر این صورت، نظام‌های طبقه‌بندی کالاها در دسترس است و نیازی به طبقه‌بندی جدید نخواهد بود. اما تجربه‌ی بین‌المللی و استفاده‌ی کشورهای مختلف دنیا از این نظام، نشان‌دهنده‌ی لزوم و ضرورت آن است.

ث) بدیهی است که افزایش تعداد طبقات، به‌گونه‌ای که فعالیت‌های هر واحد تولیدی دقیقاً

جدول ۱۰-۱ طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در سطح دو رقمی (نظام پیشنهادی)

قسمت	بخش	گروه	طبقه	شرح
D				ساخت و تولید
	۱۷			تولید منسوجات
	۱۸			تولید پوشاک و کالاهای آماده‌ی نساجی
	۱۹			تولید چرم و محصولات چرمی (به‌استثنای پوشاک چرمی)

با یکی از این طبقات منطبق گردد، ایدئال است؛ اما به‌دلایل مختلف اجرایی، که سایر نظام‌ها را نیز محدود کرده است [۴]، از گسترش بی‌دلیل تعداد طبقات پرهیز می‌شود.

ج) در تعیین تعداد طبقات، موضوع دسترسی به داده‌های آماری نیز مورد توجه است؛ زیرا در موارد زیادی نیاز به همگن شدن اعضای یک طبقه، با موضوع دسترسی به داده‌ها در تناقض قرار می‌گیرد و هرچه واحدها کوچک‌تر و در نتیجه همگن‌تر شوند، داده‌های در اختیار، کاهش می‌یابد [۴].

۲-۵- طبقه‌بندی پیشنهادی برای صنعت نساجی

در نظام طبقه‌بندی پیشنهادی، طبقه‌بندی بین‌المللی ISIC در سطح دو رقمی عیناً پذیرفته شده است (اصل ب). بنا بر این، در سطح دو رقمی، نظام پیشنهادی به‌شرح جدول ۱۰ خواهد بود. در این جدول و صرفاً به‌منظور توضیح و رفع ابهام، تغییراتی در عنوان قسمت‌ها داده شده است؛ اما این تغییر، محتوا را تحت تأثیر قرار نمی‌دهد. تغییرات اعمال شده عبارت‌اند از:

- پوست خردار در صنایع نساجی ایران محصول چندان مهم و قابل توجهی نیست؛ از این رو تأکید بر آن در عنوان بخش ۱۸ (تولید پوشاک - عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار) ضروری به نظر نمی‌رسید و از عنوان حذف شد. بدیهی است که این فعالیت در صورت وجود، همچنان در گروه‌ها و طبقات زیرمجموعه‌ی همین بخش طبقه‌بندی می‌شود.

- تولید کالاهای آماده‌ی مصرف، که عموماً با انجام دادن یک رشته فعالیت‌ها بر روی منسوجات (محصولات بخش ۱۷) انجام می‌شود، فعالیت اقتصادی قابل توجهی را تشکیل می‌دهد. از آن‌جا که این کالاها با عنوان پوشاک شناخته نمی‌شوند، تصریح بر آن‌ها در عنوان قسمت، به شفاف‌تر شدن طبقه‌بندی کمک می‌کند. به همین دلیل، نام آن‌ها در عنوان بخش ۱۸ اضافه شده است.
 - در عنوان بخش ۱۹، فعالیت‌هایی بسیار جزئی (مخصوصاً در کشور ما) ذکر شده است (دباغی و عمل آوردن چرم و ساخت کیف، چمدان، زین و یراق و تولید کفش). این فعالیت‌ها را می‌توان با عنوان کلی «محصولات چرمی» نام برد، که علاوه بر زیبایی عنوان، با توجه به اختصار آن، فصیح‌تر نیز خواهد بود.
 - از آن‌جا که پوشاک چرمی نیز ممکن است یک کالا یا محصول چرمی محسوب شود، به‌منظور پیشگیری از اختلاط و اشتباه، در عنوان بخش ۱۹ بر طبقه‌بندی فعالیت‌های مربوط به تولید این محصول در بخش پوشاک نیز تصریح شده است.
- در جزئیات سطح سه‌رقمی (جدول ۱۱) تغییراتی در نظام موجود ضروری است. این تغییرات به شرح زیر پیشنهاد و اعمال شده است.
- فعالیت‌های ریسندگی، بافندگی و تکمیل منسوجات، که در واقع عمده‌ترین فعالیت‌های صنایع نساجی را تشکیل می‌دهند، از فرم درهم و تفکیک‌نشده‌ی ISIC (کد ۱۷۱) به چهار گروه مستقل تقسیم شده است. همه‌ی فعالیت‌های طبقه‌بندی شده در این بخش، در جزئیات سه‌رقمی و چهاررقمی نظام ISIC وجود داشته‌اند.
 - عنوان «تولید انواع پارچه‌های کشفاف و قلاب‌باف» که اولاً اصطلاحی تخصصی نیست و ثانیاً نگاه تولیدمحور آن ضعیف است، به «کارخانه‌های نیتینگ» تغییر داده شده است. علاوه بر آن، طبقه‌ی تولید محصولات آماده‌ی پوشش (مانند جوراب) به قسمت پوشاک انتقال داده است.

جدول ۱۱- طبقه‌بندی صنایع نساجی، پوشاک و چرم در سطح سه‌رقمی (نظام پیشنهادی)

بخش	قسمت	گروه	عنوان	کد ISIC
D			ساخت و تولید	
	۱۷		تولید منسوجات	۲۴۳+۱۷
		۱۷/۱	تولید الیاف و نخ‌های مصنوعی [†]	۲۴۳+۱۷۱
		۱۷/۲	کارخانه‌های آماده‌سازی الیاف و ریسندگی	۱۷۱
		۱۷/۳	کارخانه‌های بافت پارچه‌های تار و پودی	۱۷۱
		۱۷/۴	کارخانه‌های نیتینگ	۱۷۳
		۱۷/۵	کارخانه‌های تولید کفپوش‌های ماشینی	۱۷۲
		۱۷/۶	فرش و سایر کفپوش‌های دستیافت	۱۷۲
		۱۷/۷	تولید سایر منسوجات	۱۷۲
		۱۷/۹	تکمیل منسوجات	۱۷۱
			تولید پوشاک و کالاهای آماده‌ی نساجی	۱۸
		۱۸/۱	پوشاک رو و پیراهن (برش و دوخت)	۱۸۱
		۱۸/۲	پوشاک و پیراهن‌های نیتینگ	۱۸۱
		۱۸/۳	لباس زیر و لباس خواب	۱۸۱
		۱۸/۴	پوشاک چرمی	۱۸۱
		۱۸/۵	سایر پوشاک و لوازم آن‌ها	۱۸۱
		۱۸/۶	کالاهای ساخته‌شده‌ی نساجی	۱۸۱
		۱۸/۸	عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار و کالاهای ساخته‌شده از آن	۱۸۲
		۱۸/۹	سایر پوشاک و محصولات نساجی آماده	۱۸۱
	۱۹		تولید چرم و محصولات چرمی (به‌استثنای پوشاک چرمی)	۱۹
		۱۹/۱	دباغی و عمل‌آوری چرم	۱۹۱
		۱۹/۲	تولید محصولات چرمی	۱۹۱
		۱۹/۳	تولید کفش	۱۹۱

[†] تولید الیاف مصنوعی، درگیر هم‌پوشانی دو بخش صنایع نساجی و شیمیایی است. در حالی که تولید نخ‌های نواری و اجرای عملیات تکسچرایزینگ، بدون تردید در بخش نساجی طبقه‌بندی می‌شوند، در صورتی که تصمیم بر ابقای صنایع تولید الیاف مصنوعی در بخش شیمیایی باشد، عنوان این بخش به «تولید و تکمیل نخ‌های مصنوعی» تبدیل می‌یابد و در گروه ۱۷۱ در طبقه‌بندی ISIC قرار می‌گیرد.

- عنوان «تولید سایر منسوجات» که در سطح چهار رقمی، محصولاتی مانند فرش، گلیم، جاجیم و سایر کفپوش‌های دستباف را نیز که در کشور ما از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند شامل می‌گردد، به سه عنوان مستقل تقسیم شده است.
- قسمت پوشاک با همه‌ی اجزا و اهمیت آن، فقط به دو گروه پوشاک ساخته‌شده از پوست خردار و سایر انواع پوشاک تقسیم شده، که طبقه‌بندی بسیار کلی‌ای است. از این رو اجزای این قسمت به‌طور کلی دگرگون شده است. در این تغییرات، «عمل آوردن و رنگ کردن پوست خردار و کالاهای ساخته‌شده از آن» به‌عنوان یک گروه حفظ شده و سایر انواع پوشاک در هفت گروه سازمان داده شده‌اند.
- در طبقه‌بندی پوشاک، رویکرد تولیدمحور کاملاً تعیین‌کننده بوده است. بنا بر این، اساس طبقه‌بندی را فرایند تولید تشکیل داده و انواع پوشاک بر اساس این فرایند، تقسیم‌بندی شده‌اند. به این ترتیب، پوشاک رو یا پوشاک تولیدی به‌روش برش و دوخت، پوشاک نیتینگ، پوشاک زیر و خواب، پوشاک چرمی و ... گروه‌های مختلف این قسمت را تشکیل داده‌اند؛ در حالی که در برخی از نظام‌های طبقه‌بندی (مانند نظام NAICS) وهله‌ی اول طبقه‌بندی را نوع مصرف‌کننده (زنانه، مردانه، بچگانه) تشکیل داده است. یادآوری این دو نکته نیز لازم است که اولاً، طبقه‌بندی بر اساس مصرف‌کننده در نظام پیشنهادی نیز در سطح طبقه‌ها انجام شده است، و ثانیاً، این شیوه‌ی طبقه‌بندی، خیلی نزدیک به روش مورد استفاده در ژاپن است.
- در بخش چرم نیز با تکیه بر فرایندها و رویکرد تولیدمحور، گروه دباغی و عمل آوردن چرم، از گروه تولید محصولات چرمی جدا و به دو گروه مجزاً تفکیک شده است. اهمیت دیدگاه تخصصی در این طبقه‌بندی لازم می‌سازد که بخش چرم، که فاصله‌ی بیش‌تری از صنعت نساجی دارد، به نظر کارشناسان مربوط رسانده شود.

در طبقه‌بندی پیشنهادی در جدول ۱۱ ملاحظه می‌شود که اولاً، طبقات پیشنهادی

به‌وضوح از قابلیت تطابق با طبقات ISIC برخوردارند و مشکلی برای مقایسه‌پذیری وجود ندارد. ثانیاً، از دیدگاه تخصصی، در این طبقه‌بندی از لحاظ مفهومی، هم‌پوشانی قابل توجهی در طبقات پیشنهادی، جز مورد لباس زیر و لباس خواب با کد ۱۸/۳، ملاحظه نمی‌شود. فقط گروه ۱۸/۳ می‌تواند با گروه‌های ۱۸/۱ و ۱۸/۲ هم‌پوشانی پیدا کند، که در بررسی عمیق‌تر ممکن است به حذف آن گروه رأی داده شود. اما از لحاظ مصداقی، ممکن است کارخانه‌هایی را یافت که دست‌اندرکار دو یا چند فعالیت از فعالیت‌های تعریف‌شده باشند. این مشکل در همه‌ی انواع طبقه‌بندی‌ها وجود دارد و ضروری است دستورالعمل مشخصی برای اجرای آن تدوین و همراه با آن ارائه شود؛ همچنان‌که در نظام‌های مطالعه‌شده نیز چنین راهکارهایی قابل مشاهده است. این مشکل با افزایش تعداد طبقات و کوچک‌تر شدن بازه‌ی هر طبقه افزایش می‌یابد و لازم است که تعادلی بین مزایای حاصل از افزایش طبقات و مشکلات ناشی از آن‌ها ایجاد شود. نویسندگان مدعی‌اند که این نکته را در طبقه‌بندی پیشنهادی خود مورد توجه قرار داده‌اند.

نسبت دادن برخی از واحدهای تولیدی که دارای دو یا چند فعالیت تولیدی هستند، به یکی از این طبقات، مشکلی همیشگی است که لازم است برای آن، منطق مشخصی تدوین شود. این مشکل در طبقه‌بندی پیشنهادی، چندان حادتر از طبقه‌بندی ISIC نیست.

۶- بحث و نتیجه‌گیری

به‌کارگیری نظام طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی (ISIC) به‌عنوان نظام بنیادین گردآوری و طبقه‌بندی آمارهای ملی، مشکلات و کمبودهایی را ایجاد کرده و برخی از مزایا و فواید قابل حصول از زحمات مرجع‌های آماری را از بین می‌برد. بنا بر این، اصلاح این نظام و انطباق آن با شرایط و نیازمندی‌های آماری کشور، ضروری است. چنین اقدامی در دنیا نیز بی‌سابقه نیست، بلکه با وجود عنوان «بین‌المللی» برای نظام طبقه‌بندی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی، اغلب کشورهای صنعتی، این نظام را با نیازمندی‌ها و ویژگی‌های ملی خود سازگار کرده‌اند. در کشور ما همچنین اقداماتی در نظام طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی، هرچند مختصر، ملاحظه می‌شود. چنین

سازگاری‌ای نیز به مفهوم جدا شدن از قافله‌ی جهانی نیست و می‌توان با حفظ اصول مورد قبول بین‌المللی، اصلاحات مورد نظر را انجام داد. اصول مورد توجه در این اصلاحات، در این مقاله بررسی و با تکیه بر این اصول و تأکید مجدد بر لزوم نگاه کارشناسانه‌ی تخصصی در اجرای طبقه‌بندی، طبقه‌بندی پیشنهادی برای صنایع نساجی، پوشاک و چرم ارائه شد.

ضمناً پیشنهاد می‌شود که به‌عنوان یک پروژه‌ی ملی، طبقه‌بندی سایر بخش‌های تخصصی نیز توسط کارشناسان همان بخش‌ها مورد بررسی و بازنگری قرار گیرد.

مرجع‌ها

- [۱] مرکز آمار ایران (۱۳۷۳). ساختار تفصیلی طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی ایران - ۱۳۷۳، نتایج کلی سرشماری عمومی صنعت و معدن، مرحله‌ی اول - ۱۳۷۳.
- [۲] مرکز آمار ایران (۱۳۷۵). طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی ایران بر اساس طبقه‌بندی استاندارد بین‌المللی همه‌ی رشته‌فعالیت‌های اقتصادی - ویرایش سوم، ۱۹۹۰، مرکز آمار ایران، تهران.
- [۳] مرکز آمار ایران (۱۳۸۱). نتایج آمارگیری از کارگاه‌های صنعتی - ۱۳۸۱.
- [۴] ISIC (۲۰۰۲). *International Standard Industrial Classification of All Economic Activities*, Revision ۳,۱. United Nations, New York.
- [۵] UK SIC (۲۰۰۳). *UK Standard Industrial Classification of All Economic Activities*. National Statistics, London.
- [۶] NAICS Association (۲۰۰۲). *North American Industry Classification System*. NAICS Association.
- [۷] Korea National Statistics Office (n.d.). *Industrial Classification*. Available on the Internet at <http://www.nso.go.kr/eng/standards/industry.html>.
- [۸] Australian Research Center (n.d.). Australian New Zealand Standard Industrial Classification. Available on the Internet at http://www.arc.gov.au/apply_grants/anzsic_codes.htm.
- [۹] Japan Statistics Bureau (n.d.). Japan Standard Industrial Classification, Rev. ۱۱ (March ۲۰۰۲). Available on the Internet at <http://www.stat.go.jp/english/index/seido/sangyo/۳-۱.htm#f>.